

Кравченко А., викладач,
Гребінківська дитяча музична школа;
Однороженко Н., викладач,
Гребінківська дитяча музична школа;
Паляничка Л., викладач,
Гребінківська дитяча музична школа;
(м. Гребінка)

ДЖАЗ ЯК ЗАСІБ РОЗКРИТТЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ УЧНЯ-ПІАНІСТА ДИТЯЧОЇ МУЗИЧНОЇ ШКОЛИ

Джазове мистецтво є невід'ємною частиною сучасної музичної культури. Це один з найбільш стійких музичних напрямів ХХ століття, що займає в сучасній музичній культурі проміжне положення між розважальною й академічною музикою. Народжений у легкожанровому середовищі, джаз пройшов шлях від елементарного, стихійного до складного, високоорганізованого; від фольклорного до професійного; від розважального до серйозного; від специфічного афро-американського до інтернаціонального [2].

Особливе місце займає мистецтво джазу, який формує музичну культуру, музичний смак, музичні здібності, комунікативні навички учнів. Знайомство з джазовою культурою, володіння деякими прийомами джазового виконавства, здібність вільного музикування сприяють розвитку творчої особистості [2]. Вивчення джазу, його стилів, шкіл, як і творчість його найбільш талановитих представників, є необхідним компонентом спеціалізованої естрадно-джазової освіти [1].

На сьогодні в освітніх закладах академічного напрямку також спостерігається зацікавленість джазовою музикою. Усе більше композиторів, твори яких використовуються педагогами музичних шкіл в якості навчального репертуару, застосовують елементи джазу у своїй музиці. Джазова музика має розвинути гармонійний, мелодійний, тембровий слух, почуття метроритму, музичну гнучкість дитини.

Фортепіано – це один із основних джазових інструментів, який має надзвичайну властивість створювати різні види гармоній. Оскільки у джазі багато різних стилів, композитори легко можуть використовувати величезну кількість гармоній. Джаз надає необмежений простір для творчості. Часто джазові музиканти звертаються до надбання класиків. Так Жак Лусьє, французький піаніст, використовував твори Й. С. Баха як теми для своїх джазових імпровізацій. Джазова музика тісно пов'язана і з народною музикою. До українського фольклору звертались такі музиканти як Ігор Закус, група «Man Saund», Олександр Саратський, Павліна Кравченко.

Джаз – це не просто музичний жанр. Це ціла філософія, стиль життя людей, які цінують креативність та неординарність. Слово «jazz» не має дослівного перекладу. До початку його використання в сучасному сенсі, в англійській мові часто використовувались звороти «jazz around» (блукати, мандрувати) та «jazz up» (впадати у веселий стан). Так чи інакше це слово і дало назву одному з найбільших музичних жанрів. Сьогодні джаз знайшов своє місце в серцях тисяч українців. Зокрема міжнародний фестиваль Leopold Jazz Fest, який проводиться у Львові, є одним з найбільших в Європі. Також в Україні існують фестивалі і

для дітей. В одному з таких фестивалів («ОКешкин Jazz» 2013) брав участь інструментальний ансамбль «Концертіно» Гребінківської дитячої музичної школи.

Дітям дуже цікавий цей напрямок музики. Вони із задоволенням слухають і виконують композиції таких відомих піаністів-джазменів як О. Пітерсон, Д. Крамер, М. Шмітц, М. Дворжак. І хоча програма ДМШ базується на класиці і не включає в себе твори джазових композиторів, слід запропонувати учневі познайомитись з джазовою музикою, пізнати нові гармонії та нові ритми. Ця музика відкриває горизонти, виховує музичний смак, додає яскраві емоції, урізноманітнює життя учнів у музичній школі, зацікавлює вивчати свій інструмент та згодом дає змогу вільно імпровізувати.

Щоб зацікавити джазовим мистецтвом, викладач повинен ознайомити учня з фортепіанною джазовою музикою на уроці зі спеціальності. Важливим є слухання джазових п'єс у виконанні багатьох виконавців, вивчення учнем мелодії твору напам'ять та її проспівування, знання ладової структури музичного твору, запам'ятовування аплікатурних моделей, гармонічних оборотів та мелодичних ліній, прагнення до свободи, а, отже, і до імпровізації. У процесі навчання необхідно розповісти учневі про складні музично-ритмічні будови, познайомити з особливостями інтонування та звуковидобування. Засвоєння різних стилів джазової музики на фортепіано пов'язано з певними технічними труднощами. Це, насамперед, виконання синкопованих ритмів у партіях обох рук [2]. Особливу увагу треба звернути на поняття «свінг», саме його ритмічна організація є одним з найвизначніших відкриттів джазової музики. Заняття, присвячені джазовій музиці, передбачають також певні знання з теорії музики, які не передбачені у шкільній програмі. Учнів необхідно познайомити із септ- і нонакордами та не боятися використовувати їх на практиці. Оволодіння фортепіанною фактурою джазових стилів дозволить учням підвищити власну мотивацію до навчання, глибше зрозуміти твори сучасних композиторів і ширше розкрити свій творчий потенціал, підготувавши себе до імпровізації [2]. Схема навчального процесу включає певні етапи: ознайомлення учня зі стилем, вправи на ритм, опрацювання окремо партій правої і лівої руки та всієї фактури.

Підбір джазового педагогічного репертуару вимагає індивідуального підходу та зацікавленості самої дитини. Учні класу фортепіано із задоволенням виконують п'єси К. Кріт (збірка «Джазові іграшки»), М. Мордасова («Збірка джазових п'єс для фортепіано»), Н. Norton (Jazz Waltz, «Open Space»), джазові обробки українських народних пісень Павлини Кравченко («Подольночка», «Ой, дівчино, шумить гай», «Гуцулка Ксеня»).

Зазначимо, що залучення учнів до ансамблевої гри сприяє розвитку музичного слуха, ритма, музичної пам'яті, емоційного сприйняття музики. При індивідуальному навчанні учень бачить у своїх однолітках конкурентів, а в партнерах по ансамблю він знаходить собі однодумців, яких зв'яже взаємна відповідальність, взаємодопомога. Слід сказати, що джазова музика наділена гострою, імпульсивною ритмікою, яскравою гармонією і входить до кола інтересів молодого покоління, якому близька експресивна, ритмічна музика.

На сьогоднішній день найпоширенішим видом ансамблевої творчості є фортепіанний дует. При спільному виконанні музичного твору учні здобудуть досвід і навчатися контролювати себе, слухати іншу партію. Варго доручити виконання другої партії учневі, який стійко тримає ритм. За такого підходу учень зі слабким відчуттям ритму буде намагатися уважніше контролювати себе, слухати свого товариша. Досвід доводить, що коли

розвинуте відчуття ансамблю у обох виконавців, гра приносить задоволення. Учні можуть зустрічатися у вільний час і самостійно продовжувати заняття. Це посилює інтерес до навчання, виховує і формує навички самостійної роботи, індивідуального підходу до інтерпретації музично-художнього образу розучуваного музичного твору [1]. Та якщо до ансамблю долучити дітей або викладачів, які грають і на інших інструментах, таких як кларнет, віолончель, саксофон, піаніка – це додасть нових фарб звучанню та посприє розвитку творчості, а також дружнім взаємовідносинам між учасниками.

Не завжди можна знайти репертуар для такого складу ансамблю, та джазова музика передбачає творчий підхід і дозволяє робити власні аранжування джазових стандартів з урахуванням можливостей кожного з учасників. Так у виконанні інструментального ансамблю «Концертіно» Гребінківської ДМШ звучали такі композиції як «Moon River» Н. Mancini, «Bluesett» Т. Thielemans, «Lullaby of Birdland» G. Shearing, «Magic Waltz» Е. Morricone, «Over the Rainbow» Н. Arllen, «Polka Dots and moonbeams». Також можна запропонувати такі твори: «Moonbeamms» J. Vav Heusen, «Танцюючий скрипаль» Д. Крамера, «Менует» Л. Боккеріні.

Варто зазначити, що дитина повинна багато слухати «правильної» музики тих виконавців, які є найкращими у музичному мистецтві. Тому класична і естрадно-джазова школа повинні бути такими, які доповнюють одна одну. Класична школа – це, насамперед школа, виконавської майстерності. Саме тут формується культура гри майбутнього музиканта. Це ювелірний підхід до кожної ноти та паузи, динаміки, штрихів, ритму, техніки гри. Джазова школа – це школа імпровізаційного мислення, де вивчають специфічні ритми, лади, гармонію. Але людина, яка хоче називати себе музикантом, повинна бути ознайомленою з обома цими школами [3]. Під час фактичного опанування секретів джазової майстерності на уроках вона починає сприймати світ по-іншому – яскравіше та інтенсивніше. Загальновідомо, що музика має вплив на наш настрій, думки, концентрацію та навіть на фізичний стан. Музика, яка випромінює любов, здатна змінювати життя.

Список використаних джерел

1. Полевіна Л. О. Формування навичок ансамблевої гри в учні-піаністів в умовах музичної школи. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Сер. : Педагогічні науки.* 2016. Вип. 147. С. 265-268./ Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2016_147_68
2. Овчиннікова Л. О. Особливості опанування фактури джазових стилів у школах естетичного виховання. 2014. вип. 1-2. С. 155–163.
3. Буторін П. А., Дячук Н. І. Викладання джазу. Полтава. 2009. 81 с.